

Tednik

Učiteljski Tovariš.

Glasiló avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Štev. 13.

V Ljubljani, 30. sušca 1906.

XLVI. leto.

»Učiteljski Tovariš« izhaja vsak petek. Ako je na ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto stoji 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Spise je pošiljati samo na naslov: Uredništvo »Učiteljskega Tovariša« v Idriji. Naročnino prejema Francšek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani. (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Rokopisov ne vračamo. — Oglasi in poslanice stanejo za stran 30 K, pol strani 16 K, $\frac{1}{4}$ strani 10 K, $\frac{1}{8}$ strani 8 K, $\frac{1}{16}$ strani 4 K; manjši inserati po 30 h petit-vrsta. Večkratno objavlanje po dogovoru. Priloge poleg poštnine 6 K.

Vsebina: Vabilo k ustanovnemu občnemu zboru »Učiteljskega tiskovnega društva«. — Naš odgovor. — Učiteljice na razpotju. — Naš denarni zavod. — Nekoliko tožbe in zagovora. — Pisarna za zdravljenje naših bolnih stanovskih, družabnih, uradnih, književnih, narodnostnih in političnih razmer. — Dopisi. — Iz naše organizacije. — Vestnik. — Listnica uredništva. — Uradni razpisi učiteljskih služb. — Inserati.

Vabilo

ustanovnemu občnemu zboru Učiteljskega tiskovnega društva v Ljubljani

registrovane zadruge z omejenim poroštvom,

ki bo

dne 11. aprila t. l. ob 10. uri dopoldne
v telovadnici I. mestne deške ljudske šole
v Komenskega ulicah v Ljubljani.

Dnevni red:

- 1.) Pregled in potrditev pravil.
- 2.) Volitev upravnega sveta.
- 3.) Vpisovanje deležev.

K obilni udeležbi vabi

osnovalni odbor.

Naš odgovor.

Končana je razprava o naši pasivni rezistenci. Povedali smo svoje mnenje odkrito in pošteno. Zavedamo se svojega dela in svoje moči. Poznamo prav dobro svoje prijatelje in nasprotnike. Vse naše življenje je boj; kdor se pri tem poslužuje plemenitih, poštenih in dostojnih sredstev, se mu ni treba bati končnega izida. Naše delo je plemenito, naš namen pošten in dostojna so naša dela. Naš odkriti nasprotnik ni mogel počakati konca naše razprave, da bi potem tudi odkrito in stvarno zavrnil naše namene. Klerikalizem se boji stvarne polemike z nami kot hudič križa. Mi smo mu prišli do živega, boji se nas in ogiblje. Ni čudo. Dokazali smo mu

z golimi dejstvi, da je zavodnik. Napovedal nam je boj na življenje in smrt, mi smo bili primorani ga sprejeti, a kapituliral je ter vrgel kopje od sebe; molče je pogoltnil vse, ne zine besede v svojo obrambo, dobro vedoč, da je kriv in da ni mogoče ugovarjati resnici in dejstvom. Bojnega materiala, poguma in vztrajnosti imamo dovolj, zato nam ne more do živega; dela samo kakor poredni otročaji, roga se nam, osmešiti nas hoče in zavijati resnico s posmehom in preziranjem. To morda komu imponira, sicer je pa le dokaz skrajne in pomilovanja vredne političke plitvosti, nezmožnosti, sirovosti in slepega fanatizma. —

Naš odgovor na klerikalne infamije naj bo našim tovarišem in tovarišicam ter drugim razsodnim ljudem v pojasnilo, da smo na pravi poti ter da je le na tej poti rešitev.

V št. 29. je »Slovenec« posnel del naše razprave o pasivni rezistenci, kar je po navadi zasukal po svoje in izpustil to, kar mu je smrdelo. V 57. št. pa priobčuje članek »Učiteljstvo na razpotju«, kjer pravi: »Liberalno učiteljstvo prihaja do spoznanja, da ga je imela liberalna stranka za norca, zato je pa »Učit. Tov.« napel druge strune.« Nato ponatiskuje del odstavka, ki smo ga priobčili narodno-napredni stranki. Končno dostavlja: »Mi smo to častitim tovarišem že davno povedali, zato nas veseli, da so prišli tudi oni do spoznanja. A kaj zdaj? Če se učiteljstvo odvrne od liberalne stranke, katere pogin čuti instinktivno, se mora obrniti drugam. Zato pa neki učitelj — pa menda ne Kristan? — v »Rdečem praporju« dokazuje, da ni drugod rešitve in blaženstva za učitelje, kakor le pri socialnih demokratih. Ko »inteligentni proletarci« naj kar priskočijo v mokraški tabor, pa jih bodo tam pritiskali na svoje rdeče srce in omike in napredka ne bo več ne konca ne kraja. Samo za koliko se bodo vsled tega učiteljem plače izboljšale, o tem doslej nista še edina »Učit. Tov.« in »Rdeči Prapor«. In to je vendar, za kar se gre pri vsem tem ropotanju!»

To je pisal tovariš Slomškar, ker nas nazivlja »častite gospode tovariše«, »Slov.« nas nikdar ne imenuje tako, pri njem so samo tonzuriranci prečastiti, vse drugo smatra kot ničvredne ljudi. No, pa za to ne gre! Tudi Slomškarji so naši tovariši, tudi oni so nam pri srcu, čeprav so drugega

politiškega prepričanja — trpini smo vsi enaki. Tem hočemo pojasniti svoje stališče. Bojujemo se s klerikalizmom za čast šole, za narodni napredek in za svoje gmotno stanje. Kakor poznamo prav dobro namero klerikalizma, poznamo tudi namero liberalizma. Da nismo zadnjega napadali in mu očitali raznih nedostatkov, je vzrok ta, ker nas je puščal in nas še pušča na miru, da se razvijamo po svojih izkušnjah in po svojem prepričanju. Celó podpiral nas je, čeprav se morda ni v vsem strinjal z nami. Mi smo ljudski odgojitelji in kot taki moramo delati previdno, da ne pridemo v navzkrižje z ljudstvom, med katerim živimo, in v nasprotje s šolskim zakonom. Želja liberalizma je, da učiteljstvo deluj nepristransko za omiko naroda. Izobražen narod si bo že znal dobiti s časom pravo smer. Da bi nas liberalci imeli za norca, zavračamo odločno. Klerikalizem je pa izzival, škodoval, obrekoval in podpihoval dosledno in brez prestanka. Liberalno časopisje nas je podpiralo v tem boju, zato podpira učiteljstvo tudi to časopisje. Za pisavo tega pa ni učiteljstvo odgovorno. Da je prišlo med obema strankama do tako ljutega boja, sta krivi obe stranki, največ pa klerikalna, ki uganja pod plaščem vere orgije, da se človeku gabi. To smo dokazali z dejstvi, a imamo jih še premnogo na razpolago, ki pridemo z njimi na dan, če bo treba. Naš namen je odgojevalen: odkri greh grešniku v vsej nagoti in z vsemi nasledki, da bi se poboljšal in spreobrnill! S tem smo delali neposredno za spravo in blagor našega ljudstva, med katerim vlada nesloga, boj in sovrašтво v veliko veselje naših narodnih sovražnikov. Na isti poti, ki smo jo hodili do sedaj, ostanemo tudi v bodoče, ker smo prepričani, da je prava. Mi nismo torej na razpotju, kakor misli člankar v »Slovencu«. To še ni znak kakega razkola, ako smo očitali napredni stranki nedelavnost, nemarnost in površnost. Učiteljstvo je simpatizovalo z napredno stranko, a s tem ni rečeno, da je odobravalo vse njene korake v politiki, kakor ne zametuje, kar je dobrega pri klerikalizmu. Klerikalizem trdi, da je njegovo stališče versko-narodno, piše in deluje pa temu nasprotno, kar smo že dokazali s premnogimi neovrgljivimi zgledi. Tudi liberalizem ni principalno zoper vero, a zabrede mnogokrat v boju s klerikalizmom predaleč, kar smo že večkrat poudarjali. Te dve stranki si bosta vedno nasprotni, največ zaradi narodnosti. Vsaka pametna opozicija je zdrava in potrebna, dokler ne zavлада strankarska strast in sovrašтво. S tem se ne more nikakor ujematı učiteljstvo že zaradi svojega poklica ne, ker mora biti odgojitelj nepristranski, pravičen in odločen.

V 29. št. piše »Slovenec« dalje: Kaj jim bo pa še posebno tisto neumno zabavljanje čez »Slovensko ljudsko stranko« pomagalo, ne vemo. In kaj imajo g. »tovariši« od propale liberalne stranke, ne vemo. Učitelji naj se takih slepih »voditeljev« odkrižajo pa bodo mnogo hitreje prišli do cilja«. — Ravno tako vprašamo mi: Kaj pa bo pomagala Slomškarjem klerikalna stranka, ko njen voditelj imenuje sedanjo šolo prokletstvo za naš narod? Usilili so nam učitelja poslanca za vado, a ta ne sme niti ziniti v prilog učiteljstva, govoriti je moral kot poslanec a ne kot učitelj. Prokletstvo mu je zavezalo jezik, da ni smel in mogel ziniti besede nam v prid, in prokletstvo je pomagal skovati s 25% draginjskimi dokladami, da so samo nekateri bili deležni dobrot, med temi seveda tudi Slomškar poslanec, ko so vsi drugi, ravno tako potrebni deležni klerikalnega prokletstva. Kaj iščejo Slomškarji pri tej stranki, mi res ne vemo, vemo pa, da so udarjeni z veliko slepoto.

»Ljudska stranka« se imenuje sedaj namesto klerikalna. To je klerikalno slepilo, pa prav nič drugega. Sram jih je, da bi se imenovali katoliška stranka, ker so na katoliški podlagi delali takošne lopovščine, da jih je hudič lahko vesel. Mi smo vse to dokazali z dejstvi, pa koliko gradiva imamo še! In vi imenujete to zabavljanje? Dejstva so, gola dejstva, kar vas z bengališko lučjo razsvetljuje, da niste katoliška stranka, ampak stranka sleparjev, ki dokazujejo, da so zlorabljali katoliško ime, da so ljudstvo imeli za norca. Izpremenili so sicer ime, a osebe so iste. »Po njih delih jih boste spoznali«, je učil Odrešenik in mi jih sodimo po delih. Globoko so padli. Klerikalizem naj se otrese sedanjih zloglasnih voditeljev, pa pride mir in blagoslov. Mi se ne moremo odkrižati svojih slepih voditeljev, ker imamo, hvala Bogu, vsi prav dober pogled, vidimo namreč še predobro — pa povsod največ lopovščine, lenobe in gnilobe.

Da bi pa mi prišli brez svojih voditeljev kdaj in poprej do smotra, je le klerikalna želja in nam pesek v oči. Mi nimamo drugih voditeljev od učiteljev. Da bi mi pa učitelje odstranili od vodstva, je nemogoče in bedarija. Ti so nas vodili dosedaj, in upamo da nas bodo tudi v bodoče. S tem nas hoče klerikalizem le strašiti, da ne pridemo do regulacije plač, če ne krenemo na drugo pot. To je pobožna želja, ki se nikdar ne bo izpolnila. Radi bi klerikalci videli, da bi se mi v prahu na kolenih valjali pred njimi, milo proseč kruha, pa tudi iz tega ne bo nikdar nič. Zavemo se svoje moči, organizirani pojdemo z zedinjenimi močmi na delo. Dela se ne bojimo, ker smo ga vajeni. Ljudstvo pozna nas, naše delo in trud in mi poznamo ljudstvo prav dobro. Ne bomo terorizovali, zlorabljali vere in tudi ne lagali in slepili, ampak govorili bomo samo golo resnico, oprto na dejstva. Naše ljudstvo naj bo razsodno ter naj naše delo plačuje po zasluženju.

Očitanje pa, da pojdemo z rdečkarji ima tudi svoj namen. Delavstvo ima v rokah bodočnost, to vemo prav dobro, le složno, izobraženo in vztrajno bi moralo biti. Ker je tudi delavstvo del našega naroda ter nam ljubo in drago, bomo stopili tudi med njega. V mnogih rečeh smo si podobni, kar nam šteje klerikalizem v zasmeh in sramoto, ker je sam presit. Naša naloga v bodoče bo: poučevati, bistriti pojme in napravljati ljudstvo razsodno. Mi ostanemo to, kar smo po poklicu, kar smo bili dosedaj, ostanemo tudi v bodoče — narodni odgojitelji in klerikalizem nas naj potem prišteva kamorkoli hoče. Govorili smo odkrito, da nas lahko vsak razume, le klerikalizem nas ne mara razumeti, ker je zakrknjen, zloben, fanatičen in do skrajnosti neveden.

Učiteljice na razpotju.

Prišle smo do razpotja! Dosedaj smo hodile isto pot kakor učitelji, pot edinosti in sloge, ki edina vodi do smotra, ki ga ima učiteljstvo pred seboj. Ali kar iznenada sta pred nami dve poti: prva vodi še dalje, kakor smo prišle proti našemu smotru, do katerega brez sloge pač ne pridemo, druga pa drži baš v nasprotno stran, torej daleč proč od njega. Tovarišice, kam torej se obrnemo? Odprti sta nam obe, volimo svobodno!

Vidim, nekatere kolegince se obračajo svojevóljno na novo pot, na novo stezo, ki so jo bile zasnovale same. Srečno torej! Ali vse ne moremo in nočemo za vami, ker bi bilo to proti volji, proti našemu prepričanju, sa